

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ»

*(для студентів 2 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*



Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи містобудування» (для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 191 – Архітектура та містобудування) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Л. С. Мартишова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 13 с.

Укладач канд. арх. Л. С. Мартишова

Рецензент

Ю. В. Жмурко, кандидат архітектури, доцент кафедри містобудування Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою містобудування, протокол № 4 від 10.12.2020.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
2 ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ.....	6
2.1 Самостійна робота	7
3 ГРАФІЧНІ ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ РОБІТ..	8
3.1 Розподіл балів, які отримують студенти.....	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	11

ВСТУП

Мета, предмет та місце курсу

Мета – утворення теоретичного фундаменту загальної підготовки студента-архітектора, що складається на основі формування систематизованого уявлення про основи містобудування, представивши містобудівну діяльність як форму художньо-практичної творчості, познайомивши з естетичними та нормативно-технічними критеріями розвитку міського простору.

Завдання вивчення дисципліни:

- визначення місця містобудівного мистецтва в розвитку міст і усвідомлення його в історичній перспективі;
- розуміння зв'язку між містобудуванням і розвитком цивілізації в різні історичні періоди;
- ознайомлення з найважливішими ідеями містобудування і пояснити їх походження;
- ознайомлення з мисленням істориків і пояснити необхідність історичних досліджень в процесі проектування;
- усвідомити містобудування не тільки як планувальну діяльність, але і як сукупність різноманітних проблем, які вирішуються спільними зусиллями проектувальників, підприємців, влади та городян.

В результаті освоєння дисципліни студент повинен:

- вміти: працювати з матеріалами з історії міста; оперувати термінологічним апаратом основ містобудування, достатнім для розуміння процесів розвитку містобудування; бачити взаємозв'язок між містобудуванням, економікою, політикою, міським управлінням і інших питань, пов'язаних з ними сферами;
- мати уявлення про: найважливіші художні ідеї і основний набір естетичних засобів містобудування; стилістичні та художні особливості пам'яток архітектури та містобудування епох та регіонів;
- усвідомлювати необхідність міждисциплінарного підходу і роботи в команді з фахівцями в суміжних сферах;

– знати: нормативні вимоги та особливості проектування містобудівних об'єктів; найбільш відомі і значущі проекти та містобудівні ансамблі, важливі для розуміння особливостей формування середовища та образу міста, а також сприйняття його в різні періоди і в різних культурах; ключові містобудівні концепції та теорії різних епох.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – екзамен

Засоби діагностики успішності навчання – Графічні завдання до самостійної роботи: виконання малюнків, схем, текстової частини (анотації).

Методи навчання. Словесні, наочні, практичні. Аналітичні та синтетичні. Продуктивні (науково-дослідні) та репродуктивні (пояснювально-ілюстративні). Конспектування лекцій, постановка питань, самостійна робота.

Методи контролю. Спостереження за діяльністю студентів. Усне опитування (індивідуальне). Письмовий контроль (текстова частина до графічних робіт (анотація)), виконання ККР. Графічні завдання (малюнки, схеми, плани). Підсумковий контроль – екзамен.

1 ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ 1. Основи містобудування

Змістовий модуль 1. Розселення і розвиток систем населених місць.

Тема 1.1 Введення в курс містобудування. Основні поняття, цілі та задачі курсу.

Тема 1.2. Системи розселення. Особливості проектування міст.

Тема 1.3. Генеральний план міста. Типологізація міст.

Тема 1.4 Транспортна інфраструктура і містоутворюючі системи.

Змістовий модуль 2 Функціонально-планувальна організація міста.

Тема 2.1. Архітектурно-просторова композиція і планувальна структура міста.

Тема 2.2. Функціональна структура міста.

Тема 2.3. Сельбищна територія міста.

Тема 2.4. Виробнича зона міста.

Тема 2.5. Система громадських просторів міста.

Тема 2.6. Ландшафтно-рекреаційні території міста.

Змістовий модуль 3. Планування і забудова житлових районів.

Тема 3.1. Районне планування – засіб містобудівного проектування.

Тема 3.2. Житловий район.

Тема 3.3. Мікрорайон.

Тема 3.4. Житлова група.

Тема 3.5. Житловий комплекс та житлова секція.

2 ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ

Графічні завдання за темами лекцій мають бути виконані вручну ретельно та точно за структурою питань, чітко, масштабно та акуратно.

Головною складовою графічних робіт є аналіз та свідоме відображення містобудівних об'єктів та їх елементів, ландшафтних особливостей та просторових елементів структури містобудівних комплексів та ансамблів з певним узагальненням чи схематично.

Важливим є наявність текстової частини (анотації), яка розкриває та доповнює роботу теоретично, розкриває розуміння студентом суті завдання. Всі текстові написи виконуються акуратно, вручну, архітектурним шрифтом. Композиційно текст повинен бути узгодженим з малюнками.

Роботи виконуються студентом на листах формату А3 в графічній манері (тушшю та пером, лайнером чи фломастером, гелевою чи шариковою ручкою). Кожна робота повинна мати номер і сформульовану тему завдання, бути підписана студентом з зазначенням групи та прізвища.

2.1 Самостійна робота

Таблиця 1 Структура організації та зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		7
1	Введення в курс містобудування.	1
2	Системи розселення. Особливості проектування міст.	2
3	Генеральний план міста. Типологізація міст.	2
4	Транспортна інфраструктура і містоутворюючі системи.	2
Змістовий модуль 2		18
5	Архітектурно-просторова композиція і планувальна структура міста.	4
6	Функціональна структура міста.	4
7	Сельбищна територія міста.	4
8	Виробнича зона міста.	4
9	Система громадських просторів міста.	4
10	Ландшафтно-рекреаційні території міста.	4
Змістовий модуль 3		20
11	Районне планування – засіб містобудівного проектування.	4
12	Житловий район.	4
13	Мікрорайон.	4
14	Житлова група.	4
15	Житловий комплекс та житлова секція.	4
Підсумковий контроль		15
Разом		60

3 ГРАФІЧНІ ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНИХ РОБІТ

Завдання 1.

Намалювати: приклади групової та регіональної системи розселення.

Графічно виявити головні елементи (схематично, умовно).

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 2.

Намалювати: два приклади генеральних планів міста.

Графічно позначити резервні території для перспективного розвитку міста.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою

Завдання 3.

Намалювати: два приклади транспортної інфраструктури міст.

Графічно виявити елементи системи обслуговування та головні інженерні елементи інфраструктури міста.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 4.

Намалювати: два приклади архітектурно-просторової структури міст.

Графічно виявити головні вузли та зв'язки елементів архітектурно-просторової структури.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 5.

Намалювати: приклади функціонального зонування міста.

Графічно позначити вимоги до розміщення функціональних зон міста (схематично, умовно).

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 6.

Намалювати: два приклади рішення сельбищної території міста з позначенням.

Графічно виявити функціональні зони та головні планувальні елементи.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 7.

Намалювати: два приклади рішення виробничої зони міст.

Графічно виявити містобудівних вимог та необхідних дистанцій.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 8.

Намалювати: три приклади різних типів громадських центрів (громадський, транспортно-комунікаційний та багатофункціональний).

Графічно виявити містобудівні та просторові елементи (схематично, умовно).

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 9.

Намалювати: два приклади ландшафтного «зеленого» каркасу міст.

Графічно виявити типи та категорії територій.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 10.

Намалювати: приклад житлового району.

Графічно виявити зони обслуговування та радіуси можливого здійснення обслуговування.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкту.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 11.

Намалювати: приклад житлового району.

Графічно виявити функціональні зони, елементи композиційної структури та

транспортно-пішохідної схеми руху.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 12.

Намалювати: приклад мікрорайону.

Графічно виявити функціональні зони, елементи композиційної структури та транспортно-пішохідної схеми руху.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 13.

Намалювати: приклад житлової групи.

Графічно виявити функціональні зони, елементи композиційної структури та транспортно-пішохідної схеми руху.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

Завдання 14.

Намалювати: приклади житлового комплексу та двох житлових секцій різних типів.

Графічно виявити характерні специфічні елементи, що характеризують різницю між ними.

У анотації розкрити характерні особливості об'єкта.

Виконання: На аркушах формату А3 архітектурною графікою.

3.1 Розподіл балів, які отримують студенти

Поточна і семестрова атестація та самостійна робота			Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3		
20 %	25 %	25 %	30%	100 %

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Методичне забезпечення

1. Мартишова Л. С. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Основи містобудування» (для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 191 – «Архітектура та містобудування») / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; уклад. Л. С. Мартишова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua>

Рекомендована література та інформаційні ресурси

1. Антонов В. Л. Градостроительное развитие крупнейших городов./ В. Л. Антонов. – Киев-Харьков-Симферополь, – 2005. – 644 с.
2. Баранов Н. В. Современное градостроительство./ Н. В. Баранов. – М., Госстройиздат. 1962. <https://biblioclub.ru/index.php?page=dict&termin=655978&contrast=1>
3. Белогуб В. Д. Основы планировки и благоустройства населенных мест./ В. Д. Белогуб. – ХИИКС. Харьков. 1971.
4. Бунин А. В., Саваренская Т. Ф. История градостроительного искусства в двух томах. / А. В. Бунин, Е. Ф. Саваренская. – М. Стройиздат. – 1971. Режим доступу: <http://townevolution.ru/books/item/f00/s00/z0000021/index.shtml>
5. Градостроительство и территориальная планировка. Понятийно-терминологический словарь /Мин-во архитектуры и строительства Республики Беларусь; Г. А. Потаев (отв. ред.) [и др.]. – Минск: Минсктиппроект, 1999. – 192 с.
6. Грушка Э. Развитие градостроительства / Пер. со словак. Л. Горняковой, Л. Горняка; Науч. ред. акад. Э. Беллу./ Є Грушка. – Братислава: Изд-во Словацк. акад. наук, 1963. – 296 с. 609 ил.

7. Иодо И. А. Основы градостроительства и территориальной планировки: учеб. для вузов / И. А. Иодо, Г. А. Потаев. – Минск: УниверсалПресс, 2003. – 216 с.
8. Конспект лекцій з курсу «Основи містобудування» (для студентів 2 курсу денної форми навчання спеціальності 191 – «Архітектура та містобудування») / Авт. Мартишова Л.С.:– Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021.
9. Малоян Г. А. Основы градостроительства / Г. А. Малоян. – М. : Ассоциация строительных вузов, 2004. – 166 с.
10. Посацький Б. С. Основы урбаністики: Навч. Посібник. – У 2 ч. – Ч. II. Розпланування та забудова міст. / Б. С. Посацький. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2001. – 244 с. Режим доступу: <http://94.158.152.98/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:211331/Source:default>
11. Шимко В. Т. Архитектурное формирование городской среды / В. Т. Шимко. – М. : Выш. школа, 1990. – 223 с.
12. Шлеймович М. М. Градостроительное жилое образование в большом городе. Методические указания к выполнению курсового проекта для студентов специальности 1-69 01 01 «Архитектура». В двух частях. / М. М. Шлеймович. Новополюцк. ПГУ. 2015. – 45 с. Режим доступу: <http://elib.psu.by:8080/handle/123456789/13184>
13. Шубович С. А. Градостроительство периода первой промышленной революции (XIX – начало XX вв.). / Курс «История социального развития, искусства, архитектуры и градостроительства»: Учебное пособие. / С. О. Шубович. – К.: ИСДО, 1993. – 124 с.
14. Шубович С. О. Міфопоетична культура в естетиці міста (наукові основи – мистецтво – архітектура) : Навч. посібник./ С. О. Шубович. – Х.: ХДАМГ, 2008. – 106 с. Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/5729/>

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації

до виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ОСНОВИ МІСТОБУДУВАННЯ»

*(для студентів 2 курсу денної форми навчання
спеціальності 191 – Архітектура та містобудування)*

Укладач **МАРТИШОВА** Лариса Сергіївна

Відповідальний за випуск *Г. Л. Коптєва*
За авторською редакцією
Комп'ютерне верстання *Л. С. Мартишова*

План 2021, поз. 77 М

Підп. до друку 23.02.2021 Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум.-друк. арк. 0,9.
Тираж 50 пр. Зам. №

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК 5328 від 11.04.2017.